

Anna Kuchta

Białystok

**Imiona chrzestne w metrykach chrztów
parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Jozafata w Korczówce
(lata 1928–1938)**

Słowa kluczowe: językoznawstwo, onomastyka, antroponimia

Przedmiotem zainteresowania w tym artykule są imiona chrzestne mieszkańców wsi Korczówka nadawane w latach 1928–1938. Materiał antroponimiczny został wyekscerpowany z ksiąg metrykalnych chrztów Parafii Rzymsko-Katolickiej pod wezwaniem św. Jozafata Biskupa Męczennika. Korczówka (wieś) administracyjnie należy do województwa lubelskiego, powiatu bialskiego, gminy Łomazy.

W okresie międzywojennym omawiane ziemie wchodziły do województwa lubelskiego. Autochtoniczni mieszkańcy tego terenu to ludność polska i mniejszość ukraińska. O dawnych dziejach parafii w Korczówce znajdujemy niewiele informacji. Niegdyś istniała tu unicka cerkiew p.w. Opieki N. P. Marii, drewniana, fundacji Konieckich, notowana w 1726 i 1775, od 1875 r. prawosławna, w 1918 r. przejęta na kościół katolicki, spalona w latach 50. XX w. Obecny kościół parafialny p.w. św. Jozafata Biskupa i Męczennika został wzniesiony w latach 1956–60 (murowany z cegły, neogotycki)¹.

Parafia została erygowana dopiero w 1928 r. i z tego roku pochodzi pierwsza księga metrykalna chrztów, co motywuje wybór okresu badawczego.

---

¹ Katalog Zabytków Sztuki w Polsce. Powiat Biała Podlaska, red. Kolendo-Korczańska K., Oleńska A., Zgliński M., Tom VIII, Zeszyt 2, 2006, Warszawa.

Metryki chrztów sporządzono w języku polskim. Zawierają one:

- Dane dotyczące dziecka: imię, nazwisko, płeć, data, godzina i miejsce urodzenia; data chrztu.
- Dane dotyczące rodziców biologicznych: imię i nazwisko obojga rodziców, nazwisko rodowe matki, wiek, miejsce zamieszkania;
- Dane dotyczące rodziców chrzestnych: imię i nazwisko obojga rodziców, brak informacji o wieku i miejscu zamieszkania, z wyjątkiem, gdy ojcowie chrzestni występowali jednocześnie w roli świadków.
- Dane dotyczące „stawiającego” do aktu: imię i nazwisko, wykonywany zawód, wiek, miejsce zamieszkania (często byli to ojcowie biologiczni lub chrzestni dziecka, nigdy kobiety).
- Metryki chrztów nie zawierają informacji o pokoleniu dziadków, z wyjątkiem jednego wpisu imienia babci. W tym przypadku nie ma zapisu rodziców chrzestnych.
- Niekiedy w uwagach można spotkać wzmianki o zawarciu małżeństw przez dzieci: data, miejsce ślubu, imię i nazwisko żony/męża.

Na uwagę zasługuje również fakt, że w sporządzanych po polsku metrykach imiona występują przede wszystkim w formach odzwierciedlających polską pisownię oraz brzmienie. Do wariantów graficznych, stanowiących odstępstwo od tej reguły, należy zaliczyć tylko te formy, które wskazują na brak stabilizacji zasad ortograficznych, jak: *Marjanna/Marianna*, *Marjan/Marian*, *Wiktorja/Wiktoria*, *Eugenjusz/Eugeniusz*. Taki charakter imiennictwa może wynikać z faktu, że ludność, najpierw unicka, później prawosławna, językowo i kulturowo związana była z tradycją wschodniosłowiańską i nie mogła się szybko dostosować w nowej sytuacji historycznej i politycznej do zmian prawnych i językowych. W tym miejscu można przytoczyć jeszcze jeden przykład braku stabilizacji pełnych form imion, mianowicie dla tej samej matki biologicznej do roku 1938 księgi rejestrują imię: *Bernadeta*², a od 1938 r.: *Bernarda*³. Na uwagę zasługuje także zapis imion: *Ksawery* (do 1938 r.) i *Seweryn* (od 1938 r.) dla tego samego ojca biologicznego. Są to dwie pełne formy imion zbliżonych brzmieniowo, ale etymologicznie różnych.

Dzięki zapisom, utrwalonym w w/w księgach parafialnych spróbuję wskazać niektóre motywy wyboru imienia dla dziecka, tj. nadawanie imion

² *Bernadeta* – przejęte z j. francuskiego zdrobnienie imienia *Bernarda*.

³ Odniesienia do źródła będą podawane w nawiasach kwadratowych w dalszej części artykułu: Źródło: *Kościelne metryki urodzonych w parafii Korczówka, Diecezja podlaska, Dekanat międzyrzecki, lata 1928–1938*. Przykład: [1938, 6], gdzie: 1938 – rok księgi metrykalnej chrztów, 6 – kolejny numer, pod którym zarejestrowany jest akt chrztu dziecka w danym roku kalendarzowym.

na cześć rodziców bądź rodziców chrzestnych, imiona „przyniesione”, imiona modne w danym okresie w społeczności badanego regionu, itp.

W latach 1928–1938 ochrzczono 113 chłopców i 102 dziewczynki. W księgach metrykalnych chrztów zapisano też nazwy osobowe rodziców biologicznych i chrzestnych. W obu pokoleniach nadawano najczęściej imiona z chrześcijańskiego systemu nazewniczego, ukształtowanego przede wszystkim pod wpływem kultury Zachodu i kultury bizantyjskiego Wschodu. W zestawie imion wykorzystanych przez katolików do aktu nominacji w omawianym przedziale czasu przeważają imiona pochodzenia łacińskiego (41: męskich – 16, żeńskich – 25), greckiego (29: męskich – 10, żeńskich – 19), starogermańskiego (20: męskich – 10, żeńskich – 10), starsłowiańskiego (17: męskich – 11, żeńskich – 6), hebrajskiego (15: męskich – 7, żeńskich – 8) oraz inne, w tym chrześcijańskie: m.in. aramejskie (*Tomasz*), romańsko-germańskie (*Genowefa*), grecko-łacińskie (*Leontyna*⁴, *Krystyna*), i spoza kręgu kultury chrześcijańskiej, czyli nie motywowane imionami świętych: litewskie/łacińskie (*Danuta*⁵), litewskie/starogermańskie (*Wanda*⁶).

Do nominacji w pokoleniu rodziców biologicznych i dzieci, wykorzystano łącznie 125 imion (56 męskich i 69 żeńskich), z czego 107 imion – to imiona chrześcijańskie: 53 imiona motywowane kultem świętych Zachodu, 47 – wspólne dla wyznania rzymskokatolickiego i prawosławnego, 7 – właściwe kulturze bizantyjskiej.

Poddane analizie imiona żeńskie można podzielić na: wspólne dla obu pokoleń matek i córek – 26 imion, w tym 4 nadane dziewczynkom na chrzcie jako imiona drugie; 26 imion występujących tylko w pokoleniu matek i 17 imion nowych nadanych córkom. Analogicznie wśród imion męskich

---

⁴ *Leontyna* – derywowane paradygmatycznie od *Leontyn*, a to może być od *Leonard*, por. św. Leonard.

⁵ *Danuta* – imię żeńskie prawdopodobnie pochodzenia litewskiego, od słowa *danutie* (będące połączeniem znaczeń ‘niebo’ i ‘córka’) lub łacińskiego, od słowa *donata* (‘darowana przez Boga’). Może również wywodzić się z południowosłowiańskich imion *Dana*, *Danka*, *Danica*. Oznacza ‘dziecko darowane przez Boga’. Zob. Bubak J., 1993, *Księga naszych imion*, Wrocław – Warszawa – Kraków; por. Skierkowski M., Mondel D., 1995, *Księga imion*, Wrocław.

⁶ Etymologia imienia *Wanda* nie została dotychczas jednoznacznie wyjaśniona. Może ono pochodzić od starsłowiańskiego słowa *węda* (czyli ‘wędka’; wymawianego w dawnej polszczyźnie z *a* nosowym: *wanda*; wedle *Kroniki wielkopolskiej* ‘uroda Wandy łowiła rybczy’), litewskiego *vandene* (‘rusałka’) lub *vanduo* (‘woda, fala’), niemieckiego *Wenedka* (‘Łużyczanka, Słowianka’) lub skrótu germańskich imion typu *Wendelburg*, *Wendelgard*. Jeszcze inna hipoteza mówi, że imię to powstało od nazwy plemienia Wandalów lub wódz Chorwatów – Avandzy – wzmiankowanego przez X-wiecznego arabskiego kronikarza Al-Masudiego. Zob. Grzenia J., 2002, *Słownik imion*, Warszawa; Bubak J., 1993, *Księga naszych imion*, Wrocław – Warszawa – Kraków; por. Skierkowski M., Mondel D., 1995, *Księga imion*, Wrocław.

można wyróżnić: 21 imion wspólnych dla ojców i synów, 22 imiona występujące tylko w systemie nazewniczym ojców i 13 imion nowych nadanych chłopcom na chrzcie.

W pokoleniu dzieci do nominacji 113 chłopców użyto 34 imiona męskie. Wśród nich 35 ochrzczonych otrzymało dwa imiona. Do nadania drugiego imienia użyto 16 imion męskich. Najczęściej nadawanym imieniem na chrzcie świętym jest imię *Józef*. Zajmuje ono pierwszą pozycję pod względem popularności; ochrzczono nim 17 chłopców, a także 7 razy zostało nadane jako imię drugie. Drugą pozycję zajmuje imię *Marjan* (12 nadań). Na trzecim miejscu lokują się imiona: *Jan* (10 nadań) i *Henryk* (10). Do popularnych imion męskich w danym przedziale czasu zaliczyć należy również: *Eugenjusza* (7), *Franciszka* (6), *Stanisława* (5). Z kolei wśród imion drugich do najczęściej nadawanych zaliczyć należy: *Jana* (5), *Stanisława* (5), *Wiktora* (3). Najrzadziej nadawanymi imionami były m.in.: *Alfons*, *Andrzej*, *Antoni*, *Bohdan*, *Bronisław*, *Edward*, *Florjan*, *Juljan*, *Michał*, *Mieczysław*, *Paweł*, *Roman*, *Stefan*, *Zbigniew*, *Zdzisław*. Wystąpiły one w metrykach tylko jeden raz. Podobne tendencje nazewnicze obserwuje się w nominacji żeńskiej. Ochrzczono 102 dziewczynki, lecz do ich nominacji użyto tylko 38 imion. Wśród nich 26 ochrzczonych otrzymało dwa imiona. W wieloimienności wykorzystano 20 imion. Najpopularniejszym imieniem żeńskim w pokoleniu córek jest imię *Marjanna*⁷. Zostało ono nadane na chrzcie 10 dziewczynkom, a 4 otrzymało je w charakterze drugiego imienia. Na drugiej pozycji znajduje się imię *Jadwiga* (7 nadań), na trzeciej równolegle – *Franciszka* (6) i *Zofja* (6). Na badanym terenie popularnymi były także imiona: *Sabina* (5), *Stanisława* (5), *Władysława* (5). Wśród imion drugich na uwagę zasługują również: *Helena*, *Irena*, *Teresa*. Zostały one nadane po dwa razy, pozostałe imiona drugie wystąpiły tylko raz. Do najrzadziej nadawanych imion żeńskich w danym przedziale czasu należą (po jednym nadaniu): *Adela*, *Alicja*, *Amelja*, *Balbina*, *Bernadeta*, *Cecylja*, *Emilja*, *Henryka*, *Kazimiera*, *Leokadja*, *Monika*, *Urszula*. Prawie wszystkie wykorzystane do nominacji dzieci imiona wywodzą się z chrześcijańskiego kręgu nazewniczego, właściwego kulturze zachodniej lub wspólnego dla chrześcijan wschodnich i zachodnich. Wśród nich dużą grupę stanowią imiona świętych okresu starochrześcijańskiego oraz imiona świętych pochodzących ze średniowiecza

⁷ Imię *Marjanna* może występować w badanym okresie jako forma derywowana sufiksalnie od imienia *Maria*. Do pierwszej połowy XX wieku jako imię chrzestne uchodziło za niezwykle i pretensjonalne. W dawnej Polsce wśród ludności katolickiej imię to nie było używane ze względu na fakt szczególnej czci, jaką otaczano osobę Matki Bożej. W związku z tym przez długi okres czasu używano form pochodzących od tego imienia: *Marianna*, *Maryna* (gwarowe), *Mariola*, *Maja*, *Marlena* itp., a w formie spolszczonej *Marzana*.

europiejskiego; rzadziej są to imiona biblijne czy świeckie, nie motywowane imionami świętych, m.in.: *Bolesław, Zbigniew, Danuta, Wanda*.

Drugą grupę imion stanowią imiona rodziców biologicznych. Do nominacji pokolenia starszego wykorzystano 41 imion męskich i 52 imiona żeńskie. Zestawiając imiona rodziców z imionami dzieci, w materiale antroponimicznym nie zauważa się większych różnic pokoleniowych. Imiona najpopularniejsze wśród ojców w pokoleniu starszym: *Jan* (23), *Józef* (19), *Stanisław* (11), *Franciszek* (10) są również jednymi z najczęściej nadawanych i w pokoleniu młodszym: *Józef* (14) – pierwsza pozycja pod względem popularności, *Jan* (10) – trzecia pozycja i *Franciszek* (6), *Stanisław* (5) – kolejne pozycje. Na drugim miejscu pod względem częstotliwości nadań w pokoleniu synów lokuje się imię *Marjan* (12 nadań), które w pokoleniu ojców zostało użyte tylko 2 razy: *Marjan* i *Marian*. Popularne także wśród chłopców imię *Eugenjusz* (7 nadań) w pokoleniu starszym nie występuje ani razu. I odwrotnie, porównując imiona obu pokoleń na badanym terenie na swej popularności tracą: *Władysław* (9 nadań wśród ojców – 4 wśród synów), *Aleksander, Wiktor* (po 7 nadań w pokoleniu ojców – brak nadań w pokoleniu dzieci, za wyjątkiem 3 nadań w charakterze drugiego imienia), *Antoni* (6 nadań wśród starszych – tylko 1 wśród chłopców i 2 jako imię drugie). Analogicznie, niezmiennie pierwszą pozycję w obu pokoleniach płci żeńskiej zajmuje imię *Marjanna* (16 nadań: 15 – *Marjanna* i 1 – *Marrzyjanna* wśród matek i 10 wśród dziewczynek). Popularnością w obu pokoleniach cieszą się także imiona: *Stanisława* i *Franciszka* – zajmują one drugą i trzecią pozycję wśród matek, a w pokoleniu córek trzecią i czwartą. Z kolei, popularne również w pokoleniu matek biologicznych imiona: *Aleksandra* (8), *Józefa* (8), *Karolina* (7), *Janina* (6), *Bronisława* (6), *Antonina* (5), *Katarzyna* (5), w antroponimii pokolenia dzieci zostały użyte tylko kilka razy lub w ogóle nie zostały nadane: *Józefa* (3), *Aleksandra* (1), *Bronisława* (1), *Janina* (1 – jako drugie imię), *Antonina* (0), *Karolina* (0), *Katarzyna* (0). I odwrotnie, niepopularne lub w ogóle nie używane w pokoleniu rodziców imiona: *Zofja* (3), *Jadwiga* (1), *Sabina* (1), *Władysława* (1), *Teresa* (0), są jednymi z częściej wybieranych imion w pokoleniu dzieci: *Jadwiga* (7 nadań – 2 pozycja pod względem popularności), *Zofja* (6 nadań – razem z imieniem *Franciszka* zajmuje 3 pozycję pod względem popularności), *Sabina, Władysława, Teresa* (13 nadań – razem z imieniem *Stanisława* – 4 pozycja pod względem popularności). Porównując żeńskie imiona obu pokoleń na badanym terenie na swej popularności tracą również: *Adela, Helena, Józefa, Stefanja/Stefania*. Natomiast całkowicie z użycia w analizowanym przedziale czasu wychodzą: *Anna, Julia/Julianna/Juljanna, Natalja, Paulina, Teofila, Walerja; Bazyl/Bazyli, Józefat, Wiktor, Wincenty, Teofil*.

Z drugiej strony, księgi metrykalne chrztów rejestrują imiona nowe, nie wykorzystywane wcześniej do nominacji w pokoleniu starszym, np. imiona: a) będące imionami świętych kultury Zachodu: *Alfons, Henryk, Ryszard, Tadeusz, Wacław, Zygmunt; Balbina, Cecylja, Monika, Regina, Teresa, Urszula*; b) będące imionami świętych wspólnych dla obu wyznań: *Bogdan* [por. w cerkwi prawosławnej: *Fieodoł*]⁸, *Eugenjusz, Jerzy, Julian; Krystyna*; d) świeckie spoza kręgu kulturowego chrześcijan: *Zbigniew; Danuta, Kamila, Wanda*.

Konfrontując imiona rodziców chrzestnych z materiałem antroponimicznym rodziców biologicznych i dzieci, należy podkreślić, że do nominacji ojców chrzestnych wykorzystano 32 imiona; zaś matek chrzestnych – 43, czyli o 18 imion mniej w porównaniu z antroponimią rodziców biologicznych. Najczęściej nadawane imiona męskie w pokoleniu rodziców biologicznych i dzieci w omawianym przedziale czasu były również najpopularniejszymi wśród ojców chrzestnych: *Józef* (18), *Jan* (15), *Stanisław* (14); podobnie w antroponimii kobiet: najpopularniejsze imiona żeńskie w pokoleniu matek biologicznych i córek były również najczęściej nadawane w pokoleniu matek chrzestnych: *Marjanna* (15), *Zofja* (10), *Stanisława, Franciszka, Aleksandra* (po 9 nadań). Warto jednak tutaj zwrócić uwagę na zajmujące drugą pozycję pod względem popularności w pokoleniu dzieci imiona: *Marjan* i *Jadwiga*. Nie były to imiona popularne w pokoleniu rodziców biologicznych (wykorzystano je tylko raz) i chrzestnych (*Marjan* w ogóle nie wystąpiło, zaś nosicielkami imienia Jadwiga były tylko dwie matki chrzestne). Do najrzadszych imion pokolenia rodziców chrzestnych (wystąpiły tylko jeden raz) należą m.in.: *Albin, Edward, Ignacy, Łukasz, Maksym; Agata, Czesława, Emilia, Irena, Maja, Wacława*. Biorąc pod uwagę wszystkie imiona łącznie dla obu pokoleń nasuwa się wniosek, że w systemie antroponimicznym nie występują zbyt rażące różnice międzypokoleniowe. Oczywiście, wyznanie nie zawsze było i jest wyznacznikiem przy wyborze imienia dziecka, bowiem metryki chrztu zawierają zapisy imion świeckich m.in: *Bronisław, Ksawery, Seweryn, Zbigniew, Danuta, Seweryna, Wanda*; oraz imiona charakterystyczne dla systemu imienniczego chrześcijan obrządku wschodnio-bizantyjskiego (łącznie 5): *Bazył/Bazyli, Antonina, Eutemja*⁹, *Teofila, Walerja*.

⁸ *Kalendarz Prawosławny 2009*, Warszawska Metropolia Prawosławna.

⁹ W metryce chrztu zapisano formę imienia: *Eutemja*, najprawdopodobniej jest to hiperpoprawne „spolszczenie” prawosławnego imienia żeńskiego *Jewfimija*, pol. *Eufemia* i sprowadzenie go do postaci *Eutemia* na takiej samej zasadzie jak np.: *Fiekla/Tekla, Fieodora/Teodora*.

Badany materiał imienniczy odzwierciedla też pewne przywiązanie do imion rodzimych. W zestawie imion dosyć liczną grupę tworzą dwuczłonowe imiona słowiańskie (17 imion). Czołową pozycję na liście rankingowej zajmują: *Stanisław* i *Stanisława*, które znalazły się w pierwszej czwórce najpopularniejszych imion w obu pokoleniach (25 nadań wśród ojców, 18 – matek, 5 – córek i 10 synów (w tym 5 nadań jako drugie imię). Warto jeszcze zwrócić uwagę na imiona: *Władysław* i jego żeński odpowiednik – *Władysława*. W pokoleniu ojców zostało użyte 22 razy, w pokoleniu dzieci 9 (5 nadań u dziewczynek – 4 miejsce pod względem popularności; 4 nadania wśród chłopców). Dalsze pozycje zajmują: *Bronisław/Bronisława*, *Bolesław/Bolesława*, *Kazimierz/Kazimiera*. Pozostałe imiona słowiańskie nie należą do popularnych, wystąpiły zaledwie 1 raz: *Bohdan*, *Mieczysław*, *Wojciech*, *Zbigniew*, *Zdzisław*.

Warto w tym miejscu zastanowić się nad przyczyną wyboru takich a nie innych imion z dosyć obszernego zasobu imion zarówno chrześcijańskich jak i świeckich, czyli spoza systemu imienniczego charakterystycznego dla wyżej wspomnianych obrządków chrześcijańskich. Wiele motywacji ujawniających się w wyborze odpowiedniego imienia pozostaje niezmiennych od wieków.

Wszystkie imiona powstają jako znaczące. Imiona złożone, a często też imiona proste, zawierały zwykle jakąś wróżbę, charakterystykę dla dziecka na całe jego życie. Nadawanie imion było aktem ważnym dla dziecka i jego rodziny już w najdawniejszych czasach. Wykształciły się w związku z tym różne obyczaje¹⁰. Na badanym terenie imię dziecka było utrzymywane w tajemnicy do dnia chrztu, bo wierzono, że mógłby mu ktoś zaszkodzić. Dziecko chrzczono po kilku lub kilkunastu dniach od chwili urodzenia. Zazwyczaj przynosiło sobie ono imię, często też otrzymywało je po przodkach, co zostanie omówione niżej. Do chrztu podawali je rodzice chrzestni, zwani kumami, dobierani spośród rodziny, sąsiadów lub przyjaciół o dobrym charakterze, cieszących się dobrą opinią. Wierzono bowiem, że jacy są chrzestni rodzice, takie będzie w przyszłości dziecko. Rodzicami chrzestnymi nie mogli być wdowiec ani wdowa, bo wróżyło to dziecku smutne i ciężkie życie. Nie mogła też trzymać do chrztu kobieta w ciąży, bowiem panowało ogólne przekonanie, że któreś z dzieci może umrzeć. Nie wolno było też odmawiać podawania do chrztu, bo mogło to spowodować niepowodzenie w życiu dziecka. Chrzest oznaczał przyjęcie do społeczności i wspólnoty religijnej. Wychodząc z domu z dzieckiem mówiono: „Bierzemy poganina, a przynieśliemy katolika”.

¹⁰ Mironiuk A., Petera J., Wrębiak C., 1990, *Kultura ludowa południowego Podlasia*, Biała Podlaska.

Na etapie silnie przeżywanego w Europie kultu świętych, pojawiła się wiara w ochronną moc wybranego patrona, czyli oddanie dziecka opiece świętego. Dlatego jednym z podstawowych motywów przy wyborze imion jest przywiązanie do własnego wyznania i kultu świętych czczonych w kościele chrześcijańskim. Powyższą tezę potwierdzają zapisy materiału antroponimicznego ludności katolickiej w księgach parafialnych chrztów na badanym terenie. Nie wszystkie jednak imiona dzieci zapisane w księgach parafialnych w Korczówce mają swój „święty wzór do naśladowania”. Motywacja ta znalazła odzwierciedlenie w wyborze imienia „z kalendarza”, czyli „imienia, jakie dziecko sobie przyniosło”, rodząc się danego dnia. Stąd nadawanie tzw. imion „przyniesionych”, czyli imion z dnia urodzin (bądź z dnia poprzedniego lub następnego) oraz dnia chrztu. W parafii rzymsko-katolickiej w Korczówce imię „przyniesione”, nadane na podstawie kalendarza gregoriańskiego, otrzymało tylko 19 chłopców i 14 dziewczynek, co stanowi 29,4% zasobu męskich i 39,5% zasobu żeńskich imion pokolenia młodszego, przy czym jest to 10 imion męskich i 15 żeńskich. Na uwagę zasługuje fakt, że 12 chłopców otrzymało – imię z dnia urodzin i 7 – imię z dnia chrztu, w tym 7 chłopców otrzymało na chrzcie 2 imiona, z czego pierwsze imię jako imię „przyniesione” otrzymało 5 osób (2 z dnia urodzin: *Józef Tomasz* [1936, 24], *Jan Stanisław* [1937, 28]; 3 z dnia chrztu: *Jan Franciszek* [1930, 16], *Roman Stanisław* [1933, 21], *Marjan Stanisław* [1934, 4], natomiast drugie imię jako imię „przyniesione” otrzymało 2 chłopców: z dnia urodzin – *Jerzy Ryszard* [1933, 7] i z dnia chrztu – *Eugenjusz Jan* [1934, 7]. Wśród nosicieli dwóch imion, którzy otrzymali imię „przyniesione” jako pierwsze imię, 3 chłopców jednocześnie odziedziczyło drugie imię: po ojcu biologicznym: *Józef Tomasz* lub chrzestnym: *Marjan Stanisław* oraz matce biologicznej *Jan Stanisław* (matka – *Stanisława*). Jednak w 5 przypadkach trudno jednoznacznie opowiedzieć się za motywacją imion „przyniesionych”, bowiem dzieci te mogły odziedziczyć imiona po świadku: *Józef* [1936, 22]; ojcu biologicznym lub chrzestnym: *Jan Stanisław* [1937, 28]; matce biologicznej (od *Marja*): *Marjan* – 3 nadania [1929, 13; 1930, 12; 1934, 8].

Analogiczna sytuacja występuje w zasobie antroponimicznym dziewczynek: 13 – otrzymało imię z dnia urodzin, 1 – z dnia chrztu (*Eugenja* [1937, 8]). Dziewczynki, które otrzymały imiona „przyniesione” z dnia urodzin, możemy podzielić na dwie grupy. Pierwszą grupę stanowią te, które otrzymały na chrzcie jedno imię jako „przyniesione” (7: *Marja* [1934, 2], *Marjanna* [1937, 24], *Kazimiera* [1931, 1], *Weronika* [1930, 8], *Władysława* [1936, 18], *Zofja* [1937, 4; 1938, 14]. Do drugiej grupy należy zaliczyć 5 dziewczynek, którym nadano dwa imiona, z czego: 1) pierwsze imię zostało przyniesione: *Henryka Janina* [1934, 6], *Bernadeta Irena* [1935, 12],

Władysława Eugenia [1938, 22]; 2) Drugie imię zostało przyniesione: *Irena Wacława* [1935, 20], *Jadwiga Helena* [1933, 16]. Z kolei 1 dziewczynka otrzymała dwa imiona „przyniesione” z dnia urodzin: *Monika Marianna* [1937, 8], i 1 dziewczynka – dwa imiona, z czego pierwsze – „przyniesione” z dnia urodzin, a drugie odziedziczyła po ojcu biologicznym (od *Jan*): *Henryka Janina* [1935, 6]. Przy imieniu *Władysława* [1936, 18] trudno jednoznacznie opowiedzieć się za motywacją imienia „przyniesionego” z dnia urodzin, bowiem dziewczynka mogła jednocześnie otrzymać imię po ojcu biologicznym (od *Władysław*). Najczęściej wybieranym imieniem „przyniesionym” z dnia urodzin bądź chrztu wśród imion męskich było imię *Jan* (5 nadań: jako imię samodzielne: 2 [1932, 9; 1933, 2], jako pierwsze imię: 2 [1930, 16; 1937, 28], jako drugie imię: 1 [1934, 7] i *Marjan/Marian* (5 nadań: jako imię samodzielne: 4 [1929, 13; 1930, 12; 1934, 8; 1937, 17], jako pierwsze imię: 1 [1934, 4]. Natomiast wśród imion żeńskich analizowany materiał antropimiczny nie wskazuje jednoznacznie jednego imienia. Można powiedzieć, że imiona: *Marjanna* (2 nadania: jako imię samodzielne [1937, 24 – od *Maria*], jako drugie imię [1937, 8]; *Władysława* (2 nadania: jako samodzielne [1936, 18], jako pierwsze imię [1938, 22] i *Zofja* (2 nadania: samodzielne [1937, 4; 1938, 14] były najczęściej wybieranymi imionami „przyniesionymi” w pokoleniu córek.

Obok motywacji nadawania dzieciom imion „z kalendarza”, na badanym terenie w analizowanym przedziale czasu praktykowana była tradycja dziedziczenia imion przodków. Tutaj, na badanym terenie, podstawą myślową jest związek między dwiema osobami, noszącymi to samo imię i pragnienie by losy ich ukształtowały się podobnie.

Imiona dziedziczone stanowią łącznie 30,5% wszystkich imion pokolenia młodszego. Charakterystyczną cechą męskich imion w tej klasyfikacji jest ich duża popularność i w badanym okresie i w przeszłości, co być może w jakimś stopniu decydowało o utrwaleniu się pewnego zestawu imion ciągle nadawanych na tym terenie. Najczęściej dziedziczone imiona męskie w danym okresie: *Józef* (12), *Jan* (10) i *Marjan* (7), zajmują również pierwsze pozycje pod względem popularności imion męskich w pokoleniu młodszym. Dalsze pozycje zajmują: *Stanisław* (5), *Władysław* (4), *Franciszek* (3), czyli imiona również często nadawane wśród synów. Inaczej sytuacja wygląda z imionami żeńskimi, bowiem największą popularnością wśród imion dziedziczonych cieszą się: *Władysława* (3) i *Józefa* (3), a więc imiona spoza pierwszej trójki najczęściej nadawanych imion w pokoleniu córek. Imiona dziedziczone wybierano spośród 22 imion: 11 męskich i 11 żeńskich. Otrzymało je 39 chłopców i 18 dziewczynek (łącznie 57 nadań, co stanowi 26,5% imion młodszego pokolenia).

Charakterystyczną cechą imion dziedziczonych, o której warto wspomnieć, jest tendencja rodziców do nazywania swych dzieci: 1) podwójnymi imionami dziedziczonymi po rodzicach biologicznych i chrzestnych: *Jan Antoni* [1937, 18], *Franciszek Jan* [1935, 19], *Jan Franciszek* [1930, 16], *Stanisław Wiktor* [1934, 12], *Marjan Władysław* [1935, 8] bądź 2) podwójnymi imionami, z czego pierwsze jest dziedziczone, a drugie „przyniesione” i odwrotnie, np.: *Józef Tomasz* (pierwsze imię po ojcu biologicznym, drugie z dnia urodzin [1936, 24]), *Marjan Stanisław* (pierwsze imię z dnia chrztu, drugie po ojcu chrzestnym lub matce biologicznej (od *Stanisława*) [1934, 4]); *Jan Stanisław* (w tym przypadku pierwsze imię jest dziedziczone lub przyniesione z dnia urodzin, drugie dziedziczone po matce (od *Stanisława*) [1937, 28]). Biorąc pod uwagę statystyczne opracowanie danych źródłowych w odniesieniu do imion męskich potomków, nasuwa się wniosek, że imię *Jan*, zajmujące 3 pozycję pod względem popularności wszystkich imion i 2 pozycję pod względem popularności wśród imion dziedziczonych, jednocześnie najczęściej występowało w imionach podwójnych jako pierwsze lub drugie imię dziedziczone. Porównajmy te dane chociażby z imionami *Józef* i *Marjan*, najpopularniejszymi wśród męskich imion dziedziczonych. *Józef* – w imionach podwójnych jako pierwsze lub drugie imię występuje 5 razy, a *Marjan* – tylko 2 jako pierwsze. Kolejne miejsca pod względem częstotliwości występowania w badanym materiale antropo-nimicznym zajmują: *Stanisław* (5: *Zdzisław Stanisław* [1938, 6]); *Marjan Stanisław* [1934, 4]; *Jan Stanisław* [1937, 28]; *Zdzisław Stanisław* [1938, 6]; *Stanisław Wiktor* [1934, 12]; *Władysław* (4: *Władysław* [1930, 6], [1932, 13], [1936, 14]; *Marjan Władysław* [1935, 8]; *Franciszek* (4: *Franciszek* [1938, 27]; *Marjan Franciszek* [1935, 10]; *Franciszek Jan*, *Jan Franciszek* (źródła podane wyżej). Pozostałe męskie imiona dziedziczone zostały nadane: 2 razy: *Wiktor* jako imię drugie, np. *Piotr Wiktor* [1933, 10], 1 raz: *Antoni*, *Lucjan*, *Michał*, *Tomasz*.

Analogicznie rozpatrując imiona żeńskie dziedziczone na pierwszy plan wysuwają się: *Józefa* i *Władysława* – po 3 nadania. W porównaniu z imionami męskimi, najpopularniejsze dziedziczone imiona żeńskie nie są jednocześnie najczęściej używanymi w antroponimii dziewczynek w analizowanym okresie. Pozostałe imiona żeńskie odziedziczone w pokoleniu córek to: *Franciszka* (2 nadania), *Marjanna* (2), *Stanisława* (2), *Stefanja/Stefania* (2), *Bolesława*, *Jadwiga*, *Kazimiera*, *Wiktoria*. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że jedna dziewczynka na chrzcie otrzymała dwa imiona dziedziczone: *Stefania Bolesława*. W innym przypadku nie można jednoznacznie opowiedzieć się za motywacją imienia dziedziczonego, bowiem metryka wskazuje też na prawdopodobieństwo motywacji imienia „z kalendarza”: *Władysława* [1936, 18].

W kolejnym przypadku – pierwsze imię nadano z dnia urodzin, a drugie po ojcu biologicznym: *Henryka Janina* [1935, 6].

Podsumowując powyższą analizę materiału imienniczego, należy podkreślić, że tradycyjne imiona dziedziczone częściej nadawano chłopcom niż dziewczynkom, co mogło być związane z pozycją męskiego potomka w rodzinie. W wielu wypadkach tradycja rodzinna łączy się z tradycją nadawania imion „przyniesionych”. Co ciekawe, często imiona żeńskie były dziedziczone po ojcach, a imiona męskie po matkach.

Pełne zestawienie imion zarejestrowanych w badanych metrykach pozwala na stwierdzenie, że większość imion pochodzi z chrześcijańskiego systemu antroponimicznego. Najpopularniejsze imiona w obu pokoleniach są właściwe kulturze Zachodu lub należą do wspólnej dla katolików i prawosławnych warstwy imiennictwa chrześcijańskiego.

Wraz z rozwojem społecznym, cywilizacyjnym, zestaw imion używanych przez katolików w Korczówce w omawianym czasie stawał się coraz liczniejszy i urozmaicony. Duży wpływ na pojawienie się imion nowych, wcześniej nie używanych do nominacji mogła mieć również moda i upodobania estetyczne rodziców. Pozwolę sobie również na stwierdzenie, że powyższa analiza omawianego materiału imienniczego w klasyfikacji na imiona „przyniesione” i dziedziczone nie daje stuprocentowej gwarancji ustalenia faktycznej motywacji rodziców przy wyborze imienia dziecka, bowiem motywacja nadawania imion ‘z kalendarza’ czy imion dziedziczonych w danej rodzinie mogła współlistnieć z estetycznym upodobaniem rodziców do danego imienia. Charakterystycznym elementem imiennictwa tego okresu jest także nazywanie młodszego pokolenia dwoma imionami. Być może fakt ten odzwierciedlał pewnego rodzaju wahania rodziców przy wyborze imienia dziecka między modą a zachowaniem tradycji; w innych przypadkach nadawanie na chrzcie podwójnych imion było świadomym wyborem i dążeniem rodziców, by dziecko nosiło oba imiona dziedziczone lub łączyli chrześcijańską tradycję imion przyniesionych z dziedziczonymi.

Na związek ludności katolickiej z tradycją wschodniosłowiańską (do roku 1918 parafia była parafią unicką, następnie prawosławną) w analizowanym czasie wskazuje nie tylko występowanie imion wspólnych dla obu wyznań, czy też obecność imion świętych z kręgu kultury prawosławnej, ale także przekształcone fonetycznie i graficznie formy imion, np. *Eugenjusz*, *Marjan*. Regułą jest, że imiona rzadko nadawane lub w ogóle nie wykorzystywane w nazewnictwie pokolenia starszego, w ujęciu diachronicznym zyskują na swej popularności w pokoleniu młodszym (*Marjan*, *Jadwiga* – 2 pozycja pod względem popularności). Nie zauważa się większych różnic międzypokoleniowych w obu systemach imienniczych. Pojawienie się imion

nowych, wcześniej nie używanych w nazewnictwie mogło być też wynikiem zjawisk historycznych, zmian społecznych i kulturowych.

Literatura

- Bubak J., 1993, *Księga naszych imion*, Wrocław – Warszawa – Kraków.
 Fros H., Sowa F., 1997, *Księga imion i świętych*, Kraków.
 Fros H., Sowa F., 1975, *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*, Kraków.
 Grzenia J., 2002, *Słownik imion*, Warszawa.
Kalendarz Liturgiczny Diecezji Siedleckiej 2009/2010, Kuria Diecezjalna Siedlecka.
Kalendarz Prawosławny 2009, Warszawska Metropolia Prawosławna.
Katalog Zabytków Sztuki w Polsce. Powiat Biała Podlaska, red. Kolendo-Korcza-
 kowa K., Oleńska A., Zgliński M., Tom VIII, Zeszyt 2, 2006, Warszawa.
 Malec M., 2001, *Imię w polskiej antroponimii i kulturze*, Kraków.
 Malec M., 1994, *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, Kraków.
 Mironiuk A., Petera J., Wrębiak C., 1990, *Kultura ludowa południowego Podlasia*,
 Biała Podlaska.
 Skierkowski M., Mondel D., 1995, *Księga imion*, Wrocław.
 Tichoniuk B., 2000, *Imiona i ich formy na pograniczu polsko-białoruskim od
 XVI wieku do roku 1839*, Zielona Góra.

Źródło

*Kościelne metryki urodzonych w parafii Korczówka, Diecezja podlaska, Dekanat
 międzyrzecki, lata 1928–1938.*

BAPTISMAL NAMES IN BAPTISMAL CERTIFICATES OF
 ST JOZAFAT'S ROMAN CATHOLIC PARISH IN KORCZOWKA (1928–1938)

SUMMARY

This paper focuses on baptismal names of the inhabitants of Korczowka village from 1928 to 1938. The anthroponymic material was selected from the baptismal certificates of St Jozafat Martyr's Roman Catholic Parish. The full list of registered names in the investigated certificates allows to state that the majority of names are derived from Christian anthroponymic system. The most popular names of both generations are typical of the culture of the West or belong to a common Catholic

and Orthodox set of Christian name giving. One of the characteristic elements of this period is giving the younger generation double names. However, double names are not registered in the baptismal books in the generation of fathers and mothers. It should be emphasized that traditional names were more commonly given to boys rather than girls. It might have been connected with the status of a male offspring in a family. Family tradition was linked to the tradition of giving derived names in many cases. What is interesting, female names were inherited from fathers and male names from mothers.

The correlation between the Catholic population and Eastern Slavic tradition in the investigated period is not only indicated by the appearance of common to both religions names. Not only may it be caused by the presence of the nomination of the Orthodox saints' names, but also by phonetically and graphically transformed name forms e.g. *Eugenjusz*, *Marjan*. Such name giving may result from the fact that people could not easily adapt to legal and language changes in a new historical and political situation.

The processes occurring in the Catholic name giving from Korczowka and its region in the interwar period (1928–1938) do not differ in their basic principles from the processes in other Christian groups. The derived Christian names co-exist together with native inherited ones. The rule is that rarely given names or the ones not used in the naming system of the older generation, gain more popularity in the younger generation in the diachronic approach (*Marjan*, *Jadwiga* – ranked second most popular). The appearance of new, secular or not previously used names results from historical phenomena, social and cultural changes.

e-mail: a.kuchta1@wp.pl